

VNS 3/2017 vp

Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston kanslia

ISBN:978-952-287-370-5

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	VALTIONEUVOSTON KANSLIA		16.2.2017
Tekijät	Julkaisun laji Valtioneuvoston puolustuselonteko Toimeksiantaja Hallitusohjelma		
Julkaisun nimi	Valtioneuvoston puolustuselonteko (Statsrådets försvarpolitiska redogörelse)		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2017		
ISBN painettu	978-952-287-369-9	ISSN painettu	0782-6028
ISBN PDF	978-952-287-370-5	ISSN PDF	1799-7828
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-370-5		
Sivumäärä	33	Kieli	suomi
Asiasanat	selonteko, puolustuspolitiikka		
Tiivistelmä	<p>Valtioneuvoston puolustuselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa turvallisuusympäristön vaatimuksiin.</p> <p>Puolustuselonteko on laadittu parlamentaarisen selvitysryhmän raportin (Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2014) sekä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (VNK julkaisusarja 7/2016) julkistamisen jälkeen. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa arvioidaan Suomen toimintaympäristöä sekä esitetään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteet ja tavoitteet. Puolustuselonteko ottaa huomioon sotilaallisen toimintaympäristön muutokset. Selonteon kattama aikajänne ylittää tämän hallituskauden ja ulottuu 2020-luvun puoliväliin.</p> <p>Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla turvataan Suomen puolustuskyky muuttuvassa turvallisuustilanteessa, luodaan edellytykset uskottavan ja koko maan kattavan puolustusjärjestelmän ylläpitämiselle, linjataan strategisten suorituskykyhankkeiden toteuttaminen, parannetaan puolustusvoimien valmiutta ja ohjataan puolustusyhteistyön syventämistä sekä kansallisen lainsäädännön kehittämistä.</p>		
Kustantaja	Valtioneuvoston kanslia		
Painopaikka ja vuosi	Lönberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

TIIVISTELMÄ	5
1 JOHDANTO	7
2 SOTILAALLINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
3 PUOLUSTUKSEN NYKYTILA	11
4 PUOLUSTUSKYVYN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN	13
4.1 Puolustuspoliittiset perusteet selontekokaudelle.....	14
4.2 Puolustusyhteistyön kehittäminen	15
4.3 Puolustusjärjestelmän käytön ja ylläpidon painopisteet	18
4.3.1 Maapuolustus.....	20
4.3.2 Meripuolustus.....	21
4.3.3 Ilmapuolustus.....	22
4.3.4 Puolustusjärjestelmän yhteiset suorituskyvyt.....	23
4.3.5 Strategiset suorituskykyhankkeet.....	24
4.4 Puolustusvoimien toimintatavat ja henkilöstö.....	26
4.5 Asevelvollisuus	26
4.6 Maanpuolustustahto ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö	27
4.7 Infrastrukturi	27
4.8 Tutkimus ja kehittäminen	28
4.9 Sotilaallinen huoltovarmuus.....	28
4.10 Lainsäädäntö	28
4.11 Resurssit	29
5 YHTEENVETO	30

TIIVISTELMÄ

Valtioneuvoston puolustusselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa turvallisuusympäristön vaatimuksiin.

Puolustuselonteko on laadittu parlamentaarisen selvitysryhmän raportin (Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2014) sekä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (VNK julkaisusarja 7/2016) julkistamisen jälkeen. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa arvioidaan Suomen toimintaympäristöä sekä esitetään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteet ja tavoitteet. Puolustuselonteko ottaa huomioon sotilaallisen toimintaympäristön muutokset. Selonteon kattama aikajänne ylittää tämän hallituskauden ja ulottuu 2020-luvun puoliväliin.

Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla turvataan Suomen puolustuskyky muuttavassa turvallisuustilanteessa, luodaan edellytykset uskottavan ja koko maan kattavan puolustusjärjestelmän ylläpitämiselle, linjataan strategisten suorituskykyhankkeiden toteuttaminen, parannetaan puolustusvoimien valmiutta ja ohjataan puolustusyhteistyön syventämistä sekä kansallisen lainsäädännön kehittämistä.

Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut. Sotilaallinen toiminta ja sotilaalliset jännitteet Itämeren alueella ovat lisääntyneet. Sotilaallisten kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja kynnyks voimankäyttöön on alentunut.

Sodan kuvan monipuolistuttua Suomeen kriisiaikana kohdistuva keinovalikoima olisi laaja. Puolustukselle asetetut vaatimukset ovat kasvaneet. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on varauduttava.

Puolustusmateriaalihankkeita on supistettu ja myöhennetty puolustusvoimiin kohdistettujen määräraha- ja leikkauksien takia. Puolustusmateriaalihankinnoista on jouduttu siirtämään resursseja puolustusvoimien toimintaan.

Suomi vahvistaa kansallista puolustuskykyä ja tiivistää kansainvälistä puolustusyhteistyötä. Maa-, meri- ja ilmapuolustusta sekä puolustusvoimien yhteisiä suorituskykyjä kehitetään toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Kybertoimintaympäristöön rakennetaan uusia kykyjä. Puolustusvoimien strategiset suorituskykyhankkeet toteutetaan Suomen puolustuskyvyn turvaamiseksi pitkällä aikavälillä. Puolustusjärjestelmää kehitetään siten, että mahdolliselle sotilaalliselle liittoutumiselle ei muodostu käytännön esteitä.

Puolustusyhteistyö on tärkeää Suomen puolustuskyvyn ja uhkien ennaltaehkäisyn kannalta. Kahdenvälinen puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa on erityisasemassa ja Yhdysvallat on Suomelle tärkeä kumppani. Suomi edistää määrätietoisesti Euroopan unionin puolustusyhteistyön ja puolustuspolitiikan kehittämistä. Tämä vahvistaa eurooppalaisen puolustuskyvyn perustaa ja unionia turvallisuusyhteisönä sekä globaalina toimijana.

Säilyttämällä parlamentaarisen selvitysryhmän suositusten perusteella kasvatettu uudismateriaali-investointitaso vuodesta 2021 alkaen pääosa joukoista kyetään varustamaan ja kouluttamaan tehtäviinsä nähden tyydyttävälle tasolle. Lisäksi valmiuden parantaminen edellyttää lisäresursseja vuodesta 2018 alkaen. Suomen uskottava puolustus perustuu tässä selonteossa esitettyihin linjauksiin ja resursseihin.

1 JOHDANTO

Valtioneuvoston puolustusselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa turvallisuusympäristön vaatimuksiin.

Puolustusselonteko on jatkumo parlamentaarisen selvitysryhmän raportille (Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2014) sekä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteolle (VNK julkaisusarja 7/2016). Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa arvioidaan Suomen toimintaympäristöä sekä esitetään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteet ja tavoitteet.

Puolustusselonteko tukeutuu ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon arvioihin ja linjauksiin. Puolustusselonteko keskittyy sotilaallisen toimintaympäristön muutoksiin ja puolustuksen kehittämiseen. Selonteon aikajänne ulottuu 2020-luvun puoliväliin.

2 SOTILAALLINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Suomen lähialueen turvallisuustilanne on heikentynyt Krimin valtauksen ja Itä-Ukrainan konfliktin jälkeen. Sotilaalliset jännitteet Itämeren alueella ovat lisääntyneet ja epävarmuus on lisääntynyt laajemminkin.

Itämeren alueen sotilasstrateginen merkitys on kasvanut ja sotilaallinen toiminta alueella lisääntynyt. Samalla sotilaallinen läsnäolo arktisella alueella on lisääntynyt. Kuo-
lan niemimaa strategisten aseiden sijoituspaikkana säilyy Venäjälle tärkeänä.

Suomen lähialueen valtiot ovat reagoineet turvallisuusympäristön muutoksiin parantamalla asevoimiensa valmiutta ja päättämällä uusista materiaalihankinnoista sekä korottamalla puolustusmäärärahojaan. EU- sekä Nato-maat pyrkivät lisäämään ja syventämään puolustusyhteistyötä. Ruotsissa asevoimien kehittämisen ja käytön painopiste on palautettu kriisinhallinnasta oman alueen puolustamiseen. Gotlantiin on sijoitettu pysyvästi materiaalia ja joukkoja. Liettua ottaa uudelleen käyttöön asevelvollisuuden.

Venäjä pyrkii vahvistamaan suurvalta-asemaansa, ja se on ilmaissut tavoitteensa etupiirijakoon perustuvasta turvallisuusrakenteesta. Se on osoittanut kykenevänsä tekemään nopeasti strategisia päätöksiä ja käyttämään koordinoitusti sotilaallista voimaa ja muuta laajaa keinovalikoimaa tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Pitkäkestoisen Ukrainan konfliktin rinnalla Venäjä on osoittanut erityisesti ilmavoimiensa kehittyntä ja laajamittaista suorituskykyä Syyrian sodassa. Venäjä kehittää asevoimiensa suorituskykyä ja ylläpitää valmiuksia toimia myös laajamittaisessa sotilaallisessa kriisissä. Kaikkien turvallisuusviranomaisten suorituskykyä voidaan käyttää sotilaallisiin tehtäviin. Venäjä on vahvistanut läntistä puolustustaan sekä parantanut arktisen alueen toimintakykyä ja valmiutta. Venäjän asevoimien materiaallinen

kehittäminen keskittyy länsimaiden tapaan kaukovaikuttamiseen ja täsmäaseisiin, miehitettyihin ja miehittämättömiin ilma-aluksiin, robotiikkaan, ydinaseisiin, ilma- ja avaruuspuolustukseen sekä digitaalisiin tiedustelu- ja johtamisjärjestelmiin.

Venäjä pyrkii haastamaan Naton kyvyn tukea Baltian maiden ja Itä-Euroopan alueen puolustusta mahdollisen sotilaallisen kriisin käynnistyessä. Venäjällä on kaukovaikutteisia asejärjestelmiä, joilla kyetään tuhoamaan kohteita sekä estämään ilmatilan ja merialueen vapaa käyttö. Kaikkien puolustushaarojen korkeassa valmiudessa olevia joukkoja kyetään siirtämään valtakunnan eri osista haluttuun suuntaan nopeasti ja yllätyksellisesti muun muassa rajoitetun alueen valtaamiseksi ja kohdevaltion suvereeniteetin kiistämiseksi.

Nato on palauttanut toimintansa painopisteen jäsenvaltioiden puolustamiseen liittokunnan ydintehtävänä. Useimmat Nato-maat panostavat puolustukseensa aikaisempaa enemmän. Nato on lisännyt kollektiiviseen puolustukseen keskittyvää harjoitustoimintaa ja kehittää sotilaallista valmiuttaan tavoitteenaan oman alueen turvallisuustilanteen vakauttaminen. Naton läsnäolo Itämeren alueella lisääntyy, kun Yhdysvallat ja eräät muut Naton jäsenmaat vahvistavat Baltian maiden ja Itä-Euroopan puolustusta siirtämällä alueelle joukkoja ja materiaalia.

Euroopan unioni vahvistaa unionin yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa sekä tiivistää puolustusalan yhteistyötä. Tavoitteena on kyetä vastaamaan niin ulkoisiin kuin sisäisiin turvallisuushaasteisiin. Lissabonin sopimuksen keskinäisen avunannon lauseke (SEU 42 (7) artikla) lisää unionin jäsenmaiden välisen puolustusyhteistyön kehittämismahdollisuuksia. Vaikka valtaosa Euroopan unionin jäsenmaista nojaa Nattoon oman alueensa sotilaallisessa puolustamisessa, unionilla on tärkeä asema eurooppalaisen puolustusyhteistyön mahdollistajana ja laajan turvallisuuden toimijana.

Kybertoimintaympäristön merkitys kasvaa. Kyberkeinojen käyttöä poliittisten päämäärien saavuttamiseksi ei voida sulkea pois. Yhteiskunnan digitalisaatio, teknisten järjestelmien riippuvaisuus rajat ylittävistä tietoverkoista sekä järjestelmien keskinäiset riippuvuussuhteet ja haavoittuvuudet altistavat yhteiskunnan elintärkeät toiminnot kybervaikuttamiselle. Kyber- ja informaatiovaikuttamista on kohdistettu lähialueillemme ja myös Suomeen mm. kriittistä infrastruktuuria, teollisuuslaitoksia sekä poliittista päätöksentekojärjestelmää ja kansalaisia vastaan. Tieteen ja teknologian kehitys aiheuttaa myös muunlaisia haasteita uhkiin varautumiselle. Monimuotoiset kemialliset, biologiset, radiologiset ja ydinaseuhkat (CBRN) säilyvät.

SUOMEN PUOLUSTUKSEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ OVAT:

- Sotilaallisten kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Samanaikaisesti yhteiskunnan haavoittuvuus on lisääntynyt.
- Sotilaallinen toiminta Itämeren alueella on lisääntynyt.
- Konflikti Itämeren alueella vaikuttaisi Suomen turvallisuuteen.
- Mahdollisen kriisin aikana ilmatilan ja merialueen vapaa käyttö Itämeren alueella on kyseenalaistunut. Meriliikenteen häirintä sekä Suomen läntisten meriyhteyksien katkaiseminen vaikuttaisivat koko yhteiskuntaan.
- Sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois.
- Sodan kuvan monipuolistuttua Suomeen kriisiaikana kohdistuva keinovalikoima olisi laaja. Se sisältäisi sotilaallisia ja ei-sotilaallisia keinoja.
- Suomen puolustaminen edellyttää kykyä toimia maa-, meri-, ilma- ja kybertoimintaympäristöissä. Toimintaympäristön asettamat vaatimukset korostavat mm. tiedustelukykyä, eri hallinnonalojen valmiutta toimia nopeasti kehittyvissä tilanteissa, kykyä suojaautua kauaskantoisten asejärjestelmien vaikutuksilta ja kyberpuolustuskykyä.

3 PUOLUSTUKSEN NYKYTILA

Vuosina 2012–2014 toteutetussa puolustusvoimauudistuksessa puolustusvoimien koko ja perusrakenne mitoitettiin vastaamaan tiukkoja taloudellisia vaatimuksia sekä silloista, nykyistä matalamman uhkatason turvallisuusympäristöä. Puolustusbudjettia leikattiin noin 10 prosenttia. Uudistukselle asetetut säästötavoitteet saavutettiin. Puolustusvoimauudistuksessa palkatun henkilöstön määrä vähennettiin noin 12 000 työntekijään. Puolustusvoimien palvelutoimintoja sekä logistiikkaa keskitettiin. Sodan ajan vahvuus supistettiin 230 000 sotilaaseen.

Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon aikana puolustusvoimien toimintamenoihin on syntynyt rahoitusvaje, joka on muodostunut puolustusvoimille kohdennetuista lisäleikkauksista ja -velvoitteista, kustannusten noususta sekä reagoinnista turvallisuusympäristön muutokseen. Nämä ovat johtaneet puolustusmateriaalihankkeiden myöhentämiseen ja supistamiseen. Puolustusmateriaalihankinnoista on jouduttu kohdentamaan resursseja puolustusvoimien toimintaan.

Säästötoimenpiteiden takia vähennetty puolustusvoimien harjoitustoiminta on kyetty nostamaan tyydyttävälle tasolle vuodesta 2015 alkaen. Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti puolustusvoimauudistuksen aikana leikattua materiaali-investointirahoitusta on asteittain lisätty parlamentaarisen selvitysryhmän (2014) esittämälle tasolle. Merivoimien aluskaluston ja ilmavoimien monitoimihävittäjien suorituskyvyn korvaamisen valmistelu on aloitettu suorituskykyhankkeilla, jotka edellyttävät erillisiä rahoituspäätöksiä.

Puolustusvoimien valmius luodaan normaalioloissa. Puolustuksen edellyttämät toimenpiteet on kyettävä aloittamaan puolustusvoimien hallussa olevalla materiaalilla ja resursseilla. Torjuntakyky luodaan välittömästi käytössä olevilla joukoilla ja järjestelmillä. Mittavat puolustusvalmistelut ja puolustuksen edellyttämät lisähankinnat vaikeutuvat nopeasti kehittyvässä kriisissä. Nykyiset taloudelliset resurssit rajoittavat puolustusvoimien varautumista pitkäkestoiseen kriisiin ja sodankäyntiin.

Maavoimien kyky täyttää tehtävänsä on tällä hetkellä tyydyttävä. Maavoimien suorituskyvyn ylläpidon kannalta on keskeistä, että suunnitellut hankkeet kyetään toteuttamaan. Maavoimien ikääntyvää materiaalia korvaavat hankinnat parantavat suorituskyyä, mutta materiaalia ei kyetä hankkimaan riittävästi.

Merivoimien kyky täyttää tehtävänsä on tällä hetkellä hyvä. Laivasto- ja rannikkojoukkojen suorituskyyä ja valmiutta ylläpidetään ja osin kehitetään normaali- ja poikkeusolojen tehtäviin. Poistuvien alusluokkien suorituskyy korvataan 2020-luvulla alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamiskyvyn, meriliikenteen suojaamiskyvyn ja merellisten hyökkäysten torjuntakyvyn ylläpitämiseksi.

Ilmavoimien kyky täyttää tehtävänsä on tällä hetkellä hyvä. Hornet-monitoimihävittäjien suorituskyyä on ylläpidetty kalustopäivityksin. Maa- ja merivoimien taistelua tukevaa ilmasta maahan -kyyä on rakennettu suunnitelmien mukaisesti. Yhteiskunnan elintärkeiden kohteiden ja maavoimien joukkojen ilmatorjuntasuojaa on kehitetty hankkimalla ilmatorjuntaohjusjärjestelmiä. Ilmatorjuntakalustoa poistuu merkittävästi käytöstä 2020-luvun puolivälissä. Hornet-kaluston elinjakso päättyy samaan aikaan. Kaluston korvaamisella on ratkaiseva vaikutus alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja torjuntakyvyn, hävittäjätorjuntakyvyn sekä ilmasta maahan -vaikuttamiskyvyn.

Puolustusvoimien tehtävien toteuttaminen edellyttää nykyistä korkeampaa toiminta- valmiutta maa-, meri- ilma- ja kybertoimintaympäristöissä sekä parempaa kaukovai- kuttamiskyyä. Tiedustelujärjestelmän, johtamisjärjestelmän ja logistiikkajärjestelmän suorituskyvyn alueellisessa kattavuudessa ja taistelunkestävyydessä on puutteita. Muuttunut turvallisuusympäristö ja mm. teknologian kehittyminen ovat tuoneet esiin lainsäädännön kehittämistarpeita viranomaisten tehtävien toteuttamiseksi.

- Puolustuksen kehittämistarpeet sekä nykyinen resurssitaso ovat epätasapainossa. Ilman korjausliikkeitä puolustuskyy heikkenisi.
- Puolustuskyyä tulee kehittää kokonaisuutena ottaen huomioon kaikki puolustus- haarat ja suorituskyyalueet.
- Puolustusvoimien keskeinen poistuva kalusto korvataan maa-, meri- ja ilmapuolustus- kyvyn ylläpitämiseksi sekä Suomen puolustuskyvyn turvaamiseksi.

4 PUOLUSTUSKYVYN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

Puolustuskyvyllä turvataan Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus. Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä. Puolustuskykyä ylläpidetään ja kehitetään muuttuvassa toimintaympäristössä.

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka toteuttaa käytännönläheistä kumppanuutta Naton kanssa ja ylläpitää edelleen mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä. Suomi vahvistaa kansallista puolustusta ja tiivistää kansainvälistä puolustusyhteistyötä. Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön on Suomen etujen mukaista. Yhteistyö on entistä tärkeämpää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämisen, kehittämisen ja käyttämisen kannalta. Toimintaympäristön vaatimukset edellyttävät puolustukselta nopeasti käyttöön saatavaa tehokasta sotilaallista suorituskykyä, joka osaltaan vahvistaa vakautta Itämeren alueella.

Puolustuskyvyn pitkäjänteinen kehittäminen perustuu vuosikymmenten aikana tehtyihin ratkaisuihin. Toimintaympäristön muutoksen edellyttämä valmius, nopeasti käytössä olevat joukot ja järjestelmät sekä laaja koulutettu reservi edesauttavat Suomen mahdollisuuksia vastata sekä nopeasti kehittyvään että pitkäkestoiseen sotilaalliseen kriisiin.

4.1 Puolustuspoliittiset perusteet selontekokaudelle

Turvallisuustilanteen kiristymisellä Euroopassa ja Itämeren alueella on vaikutuksia Suomelle. Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava. EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, jos sen lähialueella tai muualla Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintalinja on määritelty valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VNK julkaisusarja 7/2016). Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä tavoitteena on välttää joutumasta sotilaalliseen konfliktiin. Suomi päättää itse turvallisuus- ja puolustuspoliittisista ratkaisuistaan. Suomi harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi. Aktiivista vakauspolitiikkaa tuetaan ylläpitämällä kansallista puolustuskykyä. Suomi vahvistaa aktiivisesti ja laaja-alaisesti kansainvälistä puolustusyhteistyötään ja muuta verkostoitumistaan sekä kehittää valmiuksia kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on antanut valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta mietinnön (UaVM 9/2016). Mietinnössään valiokunta toteaa, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Valiokunta yhtyy selonteon linjaukseen, jonka mukaan Suomi harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi. Se yhtyy myös kirjaukseen siitä, että Suomella ei ole mahdollisuutta eikä halua eristäytyä toimintaympäristöstään ja että EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, jos sen lähialueella tai muualla Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna. Valiokunta katsoo mietinnössään, ettei Suomi salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjausten pohjalta tämä ei rajoita Suomen mahdollisuuksia antaa ja ottaa vastaan kansainvälistä apua tai tiivistää puolustusyhteistyötä.

Puolustusta kehitetään vastaamaan toimintaympäristön kasvaneita vaatimuksia. Suomen on kyettävä vastaamaan sotilaallisen painostukseen, nopeasti kehittyvään sotilaalliseen uhkaan ja laajamittaiseen sotilaallisen hyökkäykseen.

Perinteisten sotilaallisten uhkien lisäksi Suomi varautuu vastaamaan entistä monitahoisempiin uhkiin, joissa yhdistyvät sotilaalliset ja ei-sotilaalliset keinot. Ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kytkeytyvät toisiinsa yhä selvemmin. Varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti sekä säädöspohjaa kehittämällä. Ulkoisia uhkia vastaan ylläpidettävä puolustuskyky on osa Suomen kokonaisturvallisuutta ja yksi yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista. Puolustuskyvyn ylläpitäminen edellyttää kiinteää yhteistoimintaa yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Viranomaisten ja kumppanien resurssien ja suorituskykyjen nopea käyttöön saanti varmistetaan kumppanuus-, turvallisuus- ja aiesopimuksilla sekä yhteisharjoittelulla.

Puolustusvoimat tukee sisäisestä turvallisuudesta vastaavia ja muita viranomaisia virka-apupyynnöiden ja yhteistyöjärjestelyjen mukaisesti. Suomalainen asevelvollisuus ja kansalaisten maanpuolustustahto vahvistavat yhteiskunnan kriisinsietokykyä.

Puolustuksen ennaltaehkäisykyky perustuu toimintaympäristöön suhteutettuun valmiuteen ja torjuntakykyyn. Suomi varautuu sotilaallisten uhkien torjuntaan ylläpitämällä nykyuotoista, suorituskykyisiin asejärjestelmiin ja laajaan reserviin perustuvaa puolustusratkaisua. Nopeasti kehittyvien kriisien varalta tarvitaan välittömästi käytössä olevia kansallisia sotilaallisia suorituskykyjä.

Suomi luo valmiudet antaa ja vastaanottaa sotilaallista apua. Sotilaallisen avun vastaanottokyky on osa kansallista puolustuskykyä. Sotilaallisen avun antaminen ja vastaanottaminen otetaan huomioon valtionhallinnon varautumisessa ja harjoittelussa sekä puolustusvoimien suunnittelussa. Tämä edellyttää suunnitteluyhteistyötä, yhteistä tilannetietoisuutta sekä yhteensopivia johtamis- ja valvontajärjestelmiä, koulutus- ja harjoitusyhteistyötä sekä yhteistoimintakykyä.

4.2 Puolustusyhteistyön kehittäminen

Puolustusyhteistyö vahvistaa normaali- ja poikkeusolojen puolustuskykyä, parantaa uhkien ennaltaehkäisykykyä sekä edesauttaa poliittisen ja sotilaallisen avun saamista tarvittaessa. Puolustusyhteistyöllä ei kuitenkaan saada Suomelle puolustusliiton jäsenyyteen kuuluvia turvatakuita. Normaaliolojen yhteistyö on perusta poikkeusoloissa tapahtuvalle yhteistyölle. Puolustusyhteistyössä tarvittava luottamus rakennetaan vakaalla ja pitkäjänteisellä toiminnalla. Suomi kehittää laajan yhteistyöverkoston avulla järjestelyjä, joita voidaan hyödyntää kaiken mahdollisen avun saamiseksi mahdollisen kriisin alkuvaiheesta alkaen.

Suomi jatkaa osallistumistaan kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan sekä sotilaalliseen kriisinhallintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan. Koulutus- ja harjoitustoimintaan osallistumisen painopisteenä ovat vaativat kansainväliset harjoitukset. Kansainvälisten kumppaneiden kutsumista kansallisiin harjoituksiin jatketaan, ja niitä voidaan yhdistää osaksi kumppaneiden harjoituksia.

Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista vaikuttamista ja kansainvälistä yhteistyötä. Tavoitteena on kehittää kansallista puolustuskykyä. Monimuotoistuneeseen kriisinhallintaan osallistutaan yhä vaikeammissa toimintaympäristöissä, joissa turvallisuusriskit ovat lisääntyneet. Suomi ottaa huomioon kansainvälisen kriisinhallinnan muutokset. Suomi arvioi osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan vaikuttavuuden ja kansallisten tavoitteiden näkökulmasta.

Euroopan unioni on Suomelle turvallisuuspoliittinen valinta ja arvoyhteisö. Suomi osallistuu aktiivisesti yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon. EU:n yhteisvastuulauseke (SEUT 222 artikla) ja keskinäisen avunannon lauseke (SEU 42 (7) artikla) vahvistavat unionia turvallisuusyhteisönä ja lisäävät jäsenvaltioiden keskinäistä solidaarisuutta. Suomelle tärkeitä osa-alueita ovat muun muassa kriisinhallinta, avun antaminen ja vastaanotto, hybridiuhkiin vastaaminen, puolustusyhteistyön ja suorituskykyjen kehittäminen, huoltovarmuusjärjestelyiden luominen sekä puolustusteollisen ja -teknologisen osaamisen vahvistaminen.

Suomi edistää Euroopan unionin puolustusyhteistyön kehittämistä. Suomi tukee unionin pysyvää rakenteellista yhteistyötä sekä kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelu- ja johtamiskyvyn vahvistamista. Yhteistyö Naton kanssa on tärkeää unionin puolustusyhteistyötä kehitettäessä. Yhteistyömahdollisuuksien edistäminen EU:ssa ja Natossa edellyttää Suomelta aktiivista toimintaa.

Nato on transatlanttista sekä eurooppalaista turvallisuutta ja vakautta edistävä toimija. Suomi edistää Naton laajennettujen mahdollisuuksien kumppanuuden sekä Naton, Suomen ja Ruotsin välisen (28+2) yhteistyön syventämistä hyödyntäen avoinna olevat mahdollisuudet muun muassa harjoitus- ja koulutustoiminnassa sekä yhteisen tilannetietoisuuden kehittämisessä. Suomi pitää yllä mahdollisuutta hakea jäsenyyttä Natossa seuraten tarkasti turvallisuusympäristönsä muutosta. Puolustuskykyä kehitettäessä otetaan jatkossakin huomioon puolustusyhteistyön mahdollisuudet ja kansainvälinen yhteensopivuus sekä varmistetaan siitä, ettei mahdolliselle sotilaalliselle liittoutumiselle muodostu käytännön esteitä.

Pohjoismaista puolustusyhteistyötä (Nordefco) kehitetään muun muassa tilanneku-
vayhteistyön ja koulutus- ja harjoitustoiminnan alueilla. Suomi pyrkii lisäämään meri-

ja ilmavoimien tukikohtien sekä harjoitusalueiden yhteiskäyttöä joustavan ja tehokkaan harjoitustoiminnan kehittämiseksi. Puolustusmateriaalialalla jatketaan yhteisiä hankevalmisteluja sekä kehitetään teollisuusyhteistyötä. Suomi tukee Nordefcon ja Baltian maiden välistä yhteistyötä sekä niin sanotussa Pohjoisessa ryhmässä (Northern Group) tehtävää puolustushallintojen välistä yhteistyötä.

Suomen kahdenvälisessä yhteistyössä Ruotsilla on erityisasema. Puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa tähtää Itämeren alueen turvallisuuden sekä Suomen ja Ruotsin puolustuksen vahvistamiseen. Suomi ja Ruotsi syventävät puolustusyhteistyötä, jota kehitetään kattamaan operatiivinen suunnittelu kaikissa tilanteissa. Esimerkkejä näistä voisivat olla alueellisen koskemattomuuden turvaaminen tai YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaisen kollektiivisen itsepuolustus oikeuden harjoittaminen. Kahdenvälisen puolustusyhteistyön syventämiselle ei aseteta ennakoon rajoitteita. Suomi on yhteistyössä aktiivinen.

Yhdysvallat on Suomelle tärkeä kumppani, jonka kanssa tehtävä puolustusyhteistyö parantaa Suomen puolustuskykyä. Suomi jatkaa tiivistä materiaaliyhteistyötä sekä syventää muuta puolustusyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisiä puolustusyhteistyötä koskevan aiejulistuksen mukaisesti. Tähän kuuluvat mm. puolustuspoliittisen dialogin syventäminen, tiedonvaihto, suorituskykyjen ja valmiuden sekä yhteistoimintakyvyn vahvistaminen, harjoitustoiminta sekä materiaali- ja tutkimusyhteistyö.

Suomelle tärkeitä kahdenvälisiä puolustusyhteistyökumppaneita ovat myös Alankomaat, Iso-Britannia, Norja, Puola, Ranska, Saksa, Tanska ja Viro. Latvia ja Liettua ovat Suomelle läheisiä kumppaneita. Kahdenvälisiä yhteistyötä tukemaan laaditaan kahdenvälisiä puitejärjestelyjä, jotka helpottavat puolustusyhteistyön ohjausta ja tekevät siitä suunnitelmallisempaa.

Kansainvälisellä materiaaliyhteistyöllä luodaan valmiuksia puolustuksen materiaallisen suorituskyvyn kehittämiseksi. Kansainvälistä materiaaliyhteistyön syventämistä jatketaan Pohjoismaiden kesken, Euroopan unionin ja Naton kanssa sekä kahdenvälisesti. Suomi osallistuu kansainväliseen ase- ja vientivalvontayhteistyöhön sekä luottamusta ja turvallisuutta lisääviin toimenpiteisiin ja niiden kehittämiseen.

Puolustushallinto ylläpitää ja kehittää innovaatio- ja ennakkointikykyä, varmistaa suorituskykyjen kehittämisen tuen ja kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset sekä puolustukselle tarvittavan osaamisen. Puolustusvoimat nostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan kokonaisrahoitustasoa asteittain.

4.3 Puolustusjärjestelmän käytön ja ylläpidon painopisteet

Suomen puolustaminen edellyttää toimintaympäristöön suhteutettua maa-, meri- ja ilmapuolustuksen sekä niitä tukevien yhteisten suorituskykyjen muodostamaa kokonaisuutta sekä kykyä ottaa vastaan kansainvälistä apua. Puolustusvoimien korkeimmassa valmiudessa olevia joukkoja ja järjestelmiä käytetään koko valtakunnan alueella. Laaja reservi luo puolustukselle alueellista kattavuutta ja toimintakykyä pitkäkestoisessa tai laajamittaisessa kriisissä.

Tehokkailla ja ajanmukaisilla järjestelmillä varustetuilla, kaikkien puolustushaarojen joukkoja sisältävillä välittömän valmiuden joukoilla pyritään ensisijaisesti estämään tilanteen kiristyminen sotilaallisen voiman käytöksi Suomea kohtaan. Tilanteen vaatiessa muodostetaan puolustuksen painopiste ja torjutaan hyökkäys Suomeen. Pitkittyneessä tai laajentuvassa kriisissä perustetaan tarvittaessa lisää joukkoja.

Turvallisuusympäristön muutos edellyttää puolustusjärjestelmältä korkeampaa valmiutta ja kykyä yhteisoperaatioihin. Valmiuden säätely perustuu jatkuvaan toimintaympäristön seurantaan ja ennakkovaroituskykyyn, joilla mahdollistetaan oikea-aikaisten toimenpiteiden käynnistäminen. Puolustusvoimien on kyettävä säätelemään valmiuttaan joustavasti ja nopeasti, käyttämään sotilaallista voimaa erilaisissa tilanteissa sekä muodostamaan ja siirtämään puolustuksen painopiste koko valtakunnan alueella.

Pääesikunnan johtamissa yhteisoperaatioissa sovitetaan yhteen maa-, meri- ja ilmapuolustuksen toiminta sekä puolustusvoimien yhteisten suorituskykyjen käyttö. Puolustushaarat tukeutuvat puolustusvoimien yhteiseen johtamiseen, tiedusteluun ja logistiikkaan. Puolustusvoimat varautuu sotilaalliseen maanpuolustukseen kokonaisturvallisuuden periaatteiden mukaisesti yhteistyössä muiden viranomaisten ja kumppanien kanssa.

Puolustusvoimien joukot jaetaan käyttöperiaatteen mukaan operatiivisiin, alueellisiin ja paikallisjoukkoihin. Alueellisilla joukoilla luodaan puolustuksen alueellinen kattavuus. Operatiivisilla joukoilla luodaan puolustuksen painopiste ja käydään ratkaisutaistelut. Paikallisjoukot tukevat toiminta-alueillaan operatiivisia ja alueellisia joukkoja taistelu-, suojaus-, valvonta- ja tukitehtävissä sekä yhteydenpidossa muihin viranomaisiin. Käyttöön saannin perusteella puolustusvoimissa on eri valmiudessa olevia joukkoja. Joukkojen periaatteellinen jaottelu on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1: Puolustusvoimien joukkojen periaatteellinen jako

Rajavartiolaitos osallistuu valtakunnan puolustamiseen. Rajavartiolaitoksen korkea valmiutta, toimivaltuuksia ja suorituskykyä hyödynnetään puolustusjärjestelmän tukena alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa. Tilanteen niin edellyttäessä rajajoukkoja liitetään puolustusvoimiin. Rajajoukkoja käytetään maa- ja meripuolustuksen tehtäviin osana puolustusjärjestelmää. Rajavartiolaitoksen puolustus-suunnittelu ja -valmistelut toteutetaan kiinteässä yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa.

Puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen painopisteet selontekokaudella ovat:

- Kaikkien puolustushaarojen valmius,
- Käytöstä poistuvien suorituskykyjen korvaaminen,
- Tiedustelu, kyberpuolustus ja kaukovaikuttaminen.

Sodan ajan joukkojen täysimääräinen käyttöön saaminen edellyttää täydentäviä materiaalihankintoja ja yhteiskunnasta otettavia resursseja. Suomi parantaa koko maan puolustuskykyä tehostamalla nykyiseen 230 000 sotilaan vahvuuteen kuulumattomien joukkojen käyttöä. Sodan ajan perustamisorganisaatio liitetään osaksi paikallisjoukkoja ja riittävän koulutustason saavuttaneita varusmiehiä käytetään valmiuden kohottamisen ja kriisiajan tehtäviin. Vahvuuteen sisällytetään myös kriisitilanteessa tarvittaessa puolustusvoimiin liitettävät rajajoukot. Näin ollen sodan ajan joukkojen määrä on noin 280 000 sotilasta.

4.3.1 Maapuolustus

Maapuolustuksella ennaltaehkäistään ja torjutaan Suomeen kohdistuva maahyökkäys. Maapuolustuksella muodostetaan tehtävien ja tilanteen edellyttämä valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen kattavuus, estetään maa-alueiden valtaaminen, tuetaan muita viranomaisia yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa sekä lyödään maitse hyökännyt vastustaja ilma- ja meripuolustuksen tukemana. Alueellista puolustusta ja sen toteutustapaa, alueellista taistelua, kehitetään vastaamaan turvallisuusympäristön muutosta. Maavoimien toiminnassa korostuvat valmiuden kehittäminen, reagointikyky ja liikkuvat operaatiot sekä vaikutuksen keskittäminen avainkohteisiin.

Tällä vuosikymmenellä puolustusvoimien kehittämisen painopiste on maavoimissa ja erityisesti välittömän valmiuden joukoissa.

Maavoimien välittömästi käyttöön saatavilla valmiuosastoilla ja valmiusyksiköillä vastataan nopeassa tilannekehityksessä vaativiin virka-aputehtäviin, puolustusvoimien omien ja yhteiskunnan kriittisten kohteiden suojaamiseen sekä sotilaallisen voiman käytöllä uhkaamiseen. Kriisin alkuvaiheessa korostuu palkatun henkilöstön sekä varusmiesten käyttö.

Tarvittaessa maavoimat perustaa välittömän valmiuden joukkoja vahventamaan puolustuksen ennaltaehkäisevää kynnystä. Tilanteen edellyttäessä perustetaan lisää joukkoja, joilla luodaan kyky hyökkäyksen torjuntaan ja hyökkääjän lyömiseen osana puolustusvoimien yhteisoperaatiota sekä vastataan pitkittyneen kriisin vaatimuksiin.

Maavoimien kyky laajamittaisen hyökkäyksen torjuntaan ylläpidetään. Maavoimien alueellisten ja paikallisjoukkojen käyttöperiaatteet, osaaminen ja varustus mitoitetaan suunniteltujen toiminta-alueiden asettamien vaatimusten ja resurssien mukaisesti. Kevyesti varustettujen joukkojen määrä kokonaisvahvuudesta kasvaa.

Maavoimien liikkuvuutta, tulivoimaa ja iskukykyä kehitetään mm. BMP-2M -rynnäkköpanssarivaunukaluston modernisoinnilla, CV9030-rynnäkköpanssarikaluston elinjak-sopäivityksellä sekä Leopard 2A6 -taistelupanssarivaunun hankinnoilla. Maavoimien valvonta- ja maalinsoituskykyä parannetaan sekä hankitaan uuden sukupolven panssaritorjunta-aseita ja ampumatarvikkeita. Liikkuvalla ja tulivoimaisella tykistöjär-jestelmällä korvataan vanhenevaa tykistöä.

Jalkaväkimiinojen poistumisen kautta menetettyä pelotevaikutusta korvataan muilla menetelmillä. Puolustusvoimat selvittää kotimaisen puolustusteollisuuden innovaatioi-den mahdollisuuksia ja käytettävyyttä. Tehtävä toteutetaan vuoden 2017 loppuun mennessä.

4.3.2 Meripuolustus

Meripuolustuksella turvataan Suomen merialueen koskemattomuus ja elintärkeät yh-teydet sekä torjutaan merelliset hyökkäykset maa- ja ilmapuolustuksen tukemana. Itämeren muuttunut turvallisuusympäristö ja Suomen riippuvuus meriyhteyksistä edel-lyttää meripuolustukselta monipuolisuutta, taistelunkestävyyttä ja korkeaa valmiutta. Tämä ehkäisee ja rajoittaa mahdollisuutta Suomen eristämiseen mereltä ja asevaiku-tuksen kohdentamiseen kriittisiä kohteita tai toimintoja vastaan.

Merioperaatioiden edellytyksenä normaali- ja poikkeusoloissa ovat kiinteillä ja siirret-tävillä merivalvonnan järjestelmillä ja aluksilla muodostettava tilannekuva pinnan alta, pinnalta ja ilmatilasta sekä jatkuva kyky tulenkäyttöön. Merialueen koskemattomuutta valvotaan ja turvataan merivalvonnan järjestelmillä sekä alueloukkausten torjuntaan ja sukellusveneentorjuntaan kykenevillä aluksilla yhdessä muiden merellisten viran-omaisten kanssa. Meriyhteydet turvataan suojaamalla tarvittavat merialueet, merireitit ja väylät sukellusveneentorjunnalla, miinantorjunnalla sekä pinta- ja ilmatorjunnalla. Tarvittaessa alueiden suojaamiseksi lasketaan merimiinoitteita.

Merelliset hyökkäykset torjutaan keskitetyllä tulenkäytöllä, jonka keskeiset osat ovat pinta- ja rannikko-ohjukset sekä merimiinat. Merimiinoitteilla suojataan omaa toimin-taa, rajoitetaan vastustajan toimintaa ja estetään sen pääsy oman toiminnan kannalta tärkeille alueille. Liikkuvilla ja tulivoimaisilla laivasto- ja rannikkojoukoilla luodaan tor-junnan painopiste tarvittavaan suuntaan. Tarvittaessa hyökkääjä lyödään puolustus-voimien yhteisten suorituskykyjen ja muiden puolustushaarojen tukemana. Merivoimat tukee maa- ja ilmapuolustusta mm. tulenkäytöllä ja osallistumalla ilmavalvontaan.

Meripuolustusta kehitetään nykyistä nopeampiin ja liikkuvampiin merioperaatioihin. Hankittavilla suorituskyvyillä ylläpidetään merivoimien nopea ja joustava valmiuden säätely, valvontakyky, tulenkäyttö sekä torjunnan painopisteen muodostaminen meri- ja rannikkoalueilla.

Peruskorjattavien Hamina-luokan ohjusveneiden pintatorjuntaohjusjärjestelmä uusi- taan ja aluksiin hankitaan sukellusveneen etsintä- ja torpedojärjestelmä. Merimiinoi- tus- ja kuljetuskyky ylläpidetään peruskorjatuilla Pansio-luokan miinalautoilla. Poistuva taistelualuskalusto korvataan uudella alusluokalla 2020-luvulla. Miinantorjuntakyky ylläpidetään Katanpää-luokan miinantorjunta-aluksilla ja raivaajasukeltajaosastoilla.

Rannikkojoukkojen rungon muodostavat liikkuva ja tulivoimainen rannikolla toimiva taisteluosasto, uudet pintatorjuntaohjussyksiköt sekä suojaus- ja tuliyksiköt. Rannikko- joukkojen tulivoimaa, liikkuvuutta sekä johtamista kehitetään. Kiinteän merivalvonnan suorituskyky varmistetaan ylläpitämällä pintavalvonnan järjestelmät ja aloittamalla vedenalaisen valvontajärjestelmän uudistaminen.

4.3.3 Ilmapuolustus

Ilmapuolustuksella ennaltaehkäistään ja torjutaan Suomeen ilmasta kohdistuvat hyök- käykset sekä rajoitetaan hyökkääjän mahdollisuutta käyttää ilma-asetta yllättävästi ja kaukaa.

Ilmavoimat ylläpitää tilannekuvaa ja valmiutta reagoida välittömästi toimintaympäris- tön edellyttämällä tavalla. Ilmapuolustuksen valtakunnallinen johtaminen ja hävittäjä- voiman keskitetty käyttö mahdollistetaan verkottuneella valvonta- ja johtamisjärjestel- mällä. Ilmapuolustus suojaa valmiuden kohottamisen ja joukkojen perustamisen sekä mahdollistaa osaltaan maa- ja meripuolustuksen estämällä hyökkääjän ilmanherruu- den. Ilmaoperaatioita tuetaan maa- ja meripuolustuksella.

Ilmavoimien korkea valmius ja suorituskykyiset monitoimihävittäjät mahdollistavat ilmapuolustuksen koko Suomen alueella. Monitoimihävittäjillä toteutetaan aluevalvon- tatehtäviä, vaikutetaan ilmassa, maalla ja merellä oleviin kohteisiin sekä täydennetään puolustusvoimien tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmää. Monikerroksisella ilmatorjunnalla suojataan kohteita ja joukkoja sekä tuotetaan hyökkääjälle tappioita alueellisesti ja paikallisesti. Ilmavoimien ja ilmatorjunnan muodostamalla verkottuneel- la ilmapuolustuksella kyetään vaikuttamaan eri uhkatyyppisiin miehitetyistä ja miehit- tämättömistä ilma-aluksista risteilyohjuksiin. Ilmavoimat osallistuu maa- ja meripuolus- tukseen tulenkäytöllä ilmasta maalle ja merelle.

Taistelunkestävyyden lisäämiseksi ylläpidetään riittävää tukikohtaverkostoa ja siirtymiskykyisiä joukkoja. Monitoimihävittäjien ja ilmatorjunnan omavaraisuus turvataan ylläpitämällä riittävää asemateriaali- ja varaosavarantoa sekä kansallista osaamista.

Tällä vuosikymmenellä turvataan lentokaluston ja ilmatorjuntajärjestelmien kunnossapito, varustetaan tukikohtia erityismateriaalilla ja kehitetään niiden rakenteita toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Ilmatorjunnan kehittämisen päämääränä on riittävä korkeatorjuntakyky ja tulenkäytön alueellinen kattavuus. Puolustuskyvyn ylläpitämiseksi Hornet-kaluston 2020-luvun jälkipuoliskolla poistuva suorituskyky korvataan täysimääräisesti turvallisuusympäristön asettamien vaatimusten mukaisesti.

Ilmavalvonnan poistuva suorituskyky korvataan tulevan vuosikymmenen lopulla. Pienen herätteen ilma-alusten ja lennokkien kehittyminen edellyttävät uusien valvontateknologioiden tutkimista.

4.3.4 Puolustusjärjestelmän yhteiset suorituskyvyt

Ennakkovaroitus Suomeen kohdistuvista sotilaallisista uhkista edellyttää kehittyntä tiedustelu- ja valvontakykyä sekä kansainvälistä yhteistyötä. Näitä uhkia koskevia sotilastiedustelun tiedonhankintamenetelmiä kehitetään. Puolustusvoimat rakentaa suunnitellun sotilastiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kokonaisuuden.

Puolustusvoimat jatkaa kyberpuolustuskyvyn kehittämistä kansallisen kyberturvallisuusstrategian mukaisesti. Puolustusvoimat rakentaa kyvyn kybertilannekuvan muodostamiseen, kyberoperaatioiden suunnitteluun ja toimeenpanoon sekä omien järjestelmien suojaamiseen ja valvontaan kybertoimintaympäristössä.

Kyky vaikuttaa nopeasti kaukana oleviin kohteisiin on keskeinen osa 2020-luvun sotilaallista ennaltaehkäisykykyä. Kaukovaikutteisten asejärjestelmien ampumatarvikkeiden määrää lisätään ja maalinosoituskykyä parannetaan. Erikoisjoukkojen kykyä tiedusteluun ja vaikuttamiseen ylläpidetään. Helikopterikaluston ylläpitopäivityksellä turvataan erikois- ja valmiusjoukkojen liikkuvuutta ja reagointikykyä sekä tuetaan puolustushaarojen muita joukkoja.

Uudistetun logistiikkajärjestelmän toiminta vakiinnutetaan harjoitustoiminnasta ja kriisinhallinnasta saatujen kokemusten perusteella. Osaaminen, kriittisen materiaalin ja tietovarantojen tiedon käytettävyys varmistetaan kansallisesti. Puolustusvoimien kansainvälisten hankintakanavien ja -yhteyksien toimivuus sekä materiaalin saatavuus turvataan. Räjähdeiden tuotanto- ja elinkaaren ylläpidon mallia kehitetään.

Kenttähuoltoa kehitetään valmiusvaatimusten mukaisesti ja ylläpitämään joukkojen tuki pitkittyvässä kriisissä. Avun vastaanottokyky otetaan huomioon logistiikkajärjestelmää kehitettäessä.

Puolustusvoimat tukeutuu tietoliikenteessään turvallisuusviranomaisten verkkoon sekä jatkaa tietoliikenneverkkojensa yhdistämistä ja yksinkertaistamista. Teknistä rakennetta kehitetään vastaamaan puolustusvoimien valmiudellisia tarpeita, harjoitustoimintaa sekä aluevalvontaa ja muuta operointia. Kaupalliseen teknologiaan perustuvien välineiden käyttöä johtamisen tukena lisätään. Puolustusvoimien omilla tietoteknisillä järjestelmillä tuetaan ensisijaisesti taistelujen johtamista.

Monikansallisessa yhteistyössä kehitetään teknisiä ja toiminnallisia ratkaisuja, jotka tarvittaessa mahdollistavat eri maiden johtamisjärjestelmien osien yhteen liittämisen.

Rajajoukkojen kokoonpanoja, käyttöperiaatteita ja puolustusmateriaalia kehitetään osana puolustusjärjestelmää yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa. Kehittämisessä otetaan huomioon erityisesti kasvaneet valmiusvaatimukset.

4.3.5 Strategiset suorituskykyhankkeet

2020-luvulla Suomen puolustus on poikkeuksellisessa tilanteessa, kun kahden puolustushaaran pääjärjestelmät poistuvat käytöstä lähes samanaikaisesti. Merivoimien ja ilmavoimien poistuvan suorituskyvyn korvaavat alus- ja hävittäjähankinnat ovat Suomen sotilaallisen puolustuksen kannalta elintärkeitä strategisia hankkeita. Merivoimien aluskaluston (Laivue 2020 -hanke) ja ilmavoimien monitoimihävittäjien korvaamisen (HX-hanke) valmistelu on hallitusohjelman mukaisesti aloitettu. Hankkeet perustuvat tutkimukseen ja analyysiin tulevaisuuden toimintaympäristön vaatimuksista.

Meri- ja ilmapuolustus ovat edellytys koko puolustusjärjestelmän toimivuudelle ja puolustusvoimien tehtävien toteuttamiselle normaalioloissa, alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa, ennaltaehkäisyssä sekä mahdollisen hyökkäyksen torjunnassa. Hankkeilla on suuri merkitys Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kannalta.

Laivue 2020 -hanke

Rauma-luokan ohjusveneiden ja Hämeenmaa-luokan miinalaivojen elinkaaret päättyvät 2020-luvun puoliväliin mennessä. Meripuolustuksen torjuntakyky säilytetään hankittavan Laivue 2020:n aluksilla ja peruskorjattavilla Hamina-luokan ohjusveneillä. Laivue 2020 -hankkeessa on kyse käytöstä poistuneen tai poistuvan seitsemän aluksen suorituskyvyn korvaamisesta ja päivittämisestä nykyaikaisia uhkia vastaan.

Laivue 2020:n neljällä aluksella kyetään ympärivuotiseen ja pitkäkestoiseen läsnäoloon merellä kaikissa Itämeren sää- ja jääolosuhteissa, liikkuvaan alueellisen koskemattomuuden turvaamiseen, merioperaatioiden johtamiseen, sukellusveneentorjuntaan, merimiinoitukseen sekä pinta- ja ilmatorjuntaan. Tehtävät edellyttävät alusluokalta kykyä tilannekuvan muodostamiseen ilmasta, pinnalta ja veden alta.

Laivue 2020-alusten suorituskyky on suunniteltu olevan käytössä 2050-luvulle asti. Hankinnan kustannusarvio on 1,2 Mrd€.

HX-hanke

Hornet-kaluston suunniteltu elinjakso päättyy vuosina 2025–2030. Kaluston käyttöikä rajoittaa kolme päätekijää: suhteellisen suorituskyvyn heikkeneminen, rakenteiden väsyminen ja koneen järjestelmien tuotetuen saatavuus. Ilmapuolustus koko Suomen alueella ja ennaltaehkäisevän puolustuskyvyn ylläpitäminen edellyttävät ilmavoimien päätorjuntajärjestelmän korvaamista suorituskykyisillä monitoimihävittäjillä vuodesta 2025 alkaen.

Monitoimihävittäjillä toteutetaan aluevalvontatehtäviä, vaikutetaan ilmassa, maalla ja merellä oleviin kohteisiin sekä täydennetään puolustusvoimien tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmää. Monitoimihävittäjän suorituskykyä täydennetään ilmatorjunnan suorituskyvyillä. Hornet-kaluston suorituskykyä ei voida korvata ilmatorjunnalla eikä käytössä tai suunnitteilla olevilla miehittämättömillä ilma-aluksilla, jotka kattavat vain osan Hornet-kaluston suorituskyvystä. Tarve ja mahdollisuudet täydentävien suorituskykyjen hankkimiseksi analysoidaan HX-hankkeen yhteydessä.

Uuden monitoimihävittäjän suorituskyky on suunniteltu olevan käytössä vähintään 30 vuotta eli 2060-luvulle asti. Hankinnan kustannusarvio on 7–10 Mrd€. Hankintapäätös tehdään 2020-luvun alussa.

4.4 Puolustusvoimien toimintatavat ja henkilöstö

Puolustushallinto toimeenpanee sisäistä säästösuunnitelmaa, jolla pyritään vastaamaan tehtyihin kehysleikkauksiin sekä hallitsemaan kustannus- ja menopaineita.

Puolustusvoimien toimintatapojen ja henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä keskitytään ydintoimintaan ja tavoitellaan kustannustehokkuutta. Kumppanuuksissa tavoitellaan palvelujen ja valmiuden varmistamista kaikissa oloissa kustannustehokkaasti.

Sodan ajan joukkorakenne määrittää puolustusvoimien henkilöstörakenteen. Lisäksi tähän vaikuttavat puolustusvoimien rahoituskehys, tehtävät sekä puolustusvoimien uusien suorituskykyjen ja valtion toimintamallien kehittäminen. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan puolustusvoimien ydintehtäviin kuten toimintavalmiuden ylläpitämisen, asevelvollisten kouluttamiseen sekä uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen edellyttämiin tehtäviin.

Sotilaseläkejärjestelmän muutos ja opistoupseeripoistuman edellyttämät toimenpiteet, joilla turvataan ammattisotilasreservin riittävä kokonaismäärä, vaikuttavat henkilöstörakenteeseen. Henkilöstörakennetta sekä reservin koulutusjärjestelmää muutetaan kriisiajan vaatimusten perusteella. Henkilöstöjärjestelmää kehitettäessä otetaan huomioon valmiuden sekä kansainvälisen yhteistoiminnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan asettamat vaatimukset. Puolustusvoimauudistuksen jälkeinen palkatun henkilöstön määrä, noin 12 000, on vähimmäistarve puolustusvoimien nykyisten tehtävien toteuttamiseksi.

4.5 Asevelvollisuus

Yleinen asevelvollisuus ja koko palveluskelpoisen miesikäluokan kouluttaminen tuottavat puolustusvoimien sodan ajan joukot kustannustehokkaasti. Naisten vapaaehtoista asepalvelusta kehitetään osana kokonaisjärjestelmää. Kriisinhallintatehtävissä palvelevien naisten määrää pyritään lisäämään. Kutsuntoja parannetaan kehittämällä digitaalisia informaatiopalveluja ja toimintatapoja sekä ottamalla huomioon asevelvollisten erityisosaaminen ja toimintakyky.

Varusmieskoulutusta kehitetään kustannustietoisesti vastaamaan muuttuneita valmiusvaatimuksia ja hyödyntämällä muun muassa verkko-, virtuaali- ja simulointijärjes-

telmiä. Uusia koulutusjärjestelyjä toimeenpannaan vaiheittain. Asevelvollisten asioiden hoidossa hyödynnetään digitaalisia palveluja.

Reservin koulutusjärjestelmä on kokonaisuus, johon kuuluvat puolustusvoimien kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kurssit. Reserviläisiä kannustetaan omaehtoiseen kunnon ylläpitoon sekä kouluttautumiseen verkkokoulutusmahdollisuuksia hyödyntäen. Reserviläisten osaamista hyödynnetään nykyistä paremmin sodan ajan joukoissa.

4.6 Maanpuolustustahto ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö

Toimintaympäristön muutos korostaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä, jossa maanpuolustustahdolla on keskeinen merkitys. Maanpuolustus on koko kansan asia, ja suomalaisten korkea maanpuolustustahto on puolustuskyvyn perusta. Sen ylläpidosta vastaavat osaltaan vapaaehtoista maanpuolustustyötä tekevät järjestöt.

Maanpuolustustahtoa ylläpidetään asevelvollisten laadukkaalla koulutuksella ja tuemalla vapaaehtoista maanpuolustustyötä. Maanpuolustuskoulutusyhdistystä kehitetään puolustusvoimien strategisena kumppanina pohjoismaisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on vahvistaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallispuolustuksessa sekä virka-aputehtävissä. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset varmistetaan.

4.7 Infrastruktuuri

Varuskuntaverkosto ylläpidetään rauhan ajan koulutustarpeen sekä sodan ajan tarpeiden edellyttämällä tasolla. Puolustusvoimien vuoteen 2030 ulottuvassa toimitilastrategiassa arvioidaan tilahallinnan keskeisimmät sisäiset ja ulkoiset muutostekijät sekä kehittämistarpeet.

Tilahallinnan sopeuttamisella tavoitellaan vuoteen 2020 mennessä kustannussäästöjä, jotka vakauttavat tilahallinnan kustannusten nousupainetta. Sopeuttamista jatketaan tilatehokkuutta ja -taloudellisuutta kehittävin toimenpitein.

4.8 Tutkimus ja kehittäminen

Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittäminen ja ylläpitäminen edellyttävät johdonmukaista suunnittelua sekä pitkäjänteistä, oikein ajoitettua ja riittävää tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursointia koko suorituskyvyn elinkaaren ajan. Puolustusvoimien tutkimus- ja kehitysvoimavarojen tulee vastata toimintaympäristön vaatimuksiin varmistaen organisaation innovaatio- ja ennakointikyvyn, suorituskykyjen kehittämisen tuen, kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset sekä puolustukselle tärkeän kriittisen osaamisen volyymin.

Kotimaisella teknologiaosaamisella tuetaan puolustusjärjestelmän kokonaistoimintaa. Teollisuuden rooli kumppanina perustuu osaamiseen ja teknologiseen kyvykkyyteen. Tutkimusta ja kehitystä tarvitaan osaamisen luomiseksi sekä tuotanto- ja innovaatiokyvyn pitämiseksi Suomessa. Yhteistyötä puolustushallinnon, teollisuuden sekä muun julkisen sektorin tutkimus- ja innovaatorahoittajien välillä syvennetään.

4.9 Sotilaallinen huoltovarmuus

Puolustusvoimien sodan ajan suorituskyvyt perustuvat suurelta osin muualta yhteiskunnalta saataviin resursseihin. Lisäksi Suomi on riippuvainen puolustusmateriaalin saatavuudesta ulkomailta.

Sotilaallisella huoltovarmuudella turvataan puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky yhteiskunnan häiriötilanteissa. Teknologista osaamista kehitetään näiden järjestelmien toiminnan varmistamiseksi. Tätä varten tehtävää tiivistä kansainvälistä yhteistyötä syvennetään niin viranomaisten kuin koti- ja ulkomaisen puolustusteollisuuden kesken. Kotimaisen teollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä tuetaan. Suomi noudattaa puolustustarvikeviennissä kansainvälisiä velvoitteita.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Suomen puolustuksen ja teknologisen perustan turvaamisesta (PLM 2016) määritetään kriittisten suorituskykyjen hallinnan kannalta keskeisimmät teknologia-alueet, joihin liittyvä osaamista kehitetään Suomessa.

4.10 Lainsäädäntö

Lainsäädännöllä kehitetään valmiutta, viranomaisyhteistyötä, aluevalvontaa sekä tiedonhankintaa. Lisäksi lainsäädäntöä kehittämällä luodaan valmiuksia kansainvälisen

avun antamiseen ja vastaanottamiseen sekä muuhun kansainväliseen toimintaan osallistumiselle.

Tärkein käynnissä oleva lainsäädäntöhanke koskee sotilastiedustelua ja erityisesti tietoliikenne-, tietojärjestelmä- sekä henkilötiedustelua. Lisäksi selvitetään miehittämätöntä ilmailua ja lennokkitoimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet. Virkaavun antamista ja saamista, kaksoiskansalaisten asemaa sekä maa-alueiden ja kiinteistöjen hallintaa ja niiden omistuksen siirtoa koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan. Viranomaisten toimintaedellytysten kannalta on tärkeää, että valmiuslain päivitystarpeet selvitetään.

4.11 Resurssit

Toimintaympäristön kehitystä vastaavan puolustuskyvyn ylläpito ja sen kehittämisedellytykset varmistetaan. Tunnistettuja ylläpito- ja kehittämiskohteita selontekokaudella ovat etenkin valmius, tiedustelu, kyberpuolustus, vaikuttamiskyky ja poistuvien suorituskykyjen korvaaminen.

Turvallisuusympäristön muutoksen edellyttämät vuotuiset lisäresurssit valmiuden parantamiseksi arvioidaan 55 miljoonaksi euroksi vuodesta 2018 alkaen.

Puolustusvoimien materiaali-investointitason säilyttämisen edellyttämä vuotuinen lisäresurssitarve arvioidaan parlamentaarisen selvitysryhmän suositusten mukaisesti olevan 150 miljoonaa euroa indeksikorotusten lisäksi vuodesta 2021 alkaen.

Merivoimien sekä ilmavoimien strategisten suorituskykyhankkeiden (Laivue 2020 ja HX) valmistelua jatketaan ja poistuvat suorituskyvyt korvataan. Hankkeet toteutetaan budjettirahoituksella vuosina 2019–2031. Strategiset suorituskykyhankkeet valmistellaan siten, että ylläpito- ja käyttökustannukset kyetään kattamaan puolustusbudjetistä ilman erillisrahoitusta.

Yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään osana julkisen talouden suunnitelmien sekä talousarvioesitysten laatimista.

5 YHTEENVETO

1. Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muutoksessa. Muutoksen vaikutukset on arvioitu pitkäaikaiseksi.
2. Kokonaisturvallisuuden toimintamalli muodostaa hyvän poikkihallinnollisen perustan laaja-alaisten turvallisuushkien hallintaan. Konfliktien luonteen monimutkaistumisesta aiheutuvat vaatimukset suomalaiselle kokonaisturvallisuuden toimintamallille sekä yhteiskunnan kriisinsietokyvylle tulee arvioida perusteellisesti yhteiskunnan turvallisuusstrategian päivittämisen yhteydessä.
3. Toimintaympäristö edellyttää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämistä ja kehittämistä. Tätä tuetaan lainsäädäntöhankkeilla ja tiivistyvällä puolustusyhteistyöllä.
4. Puolustuksen valmiutta parannetaan.
5. Selonteon linjausten toimeenpanolla säilytetään Suomen puolustuskyky ensi vuosikymmenelle.

Käsite	Määritelmä
Alueelliset joukot	Alueelliseen taisteluun tarkoitettuja sodan ajan joukkoja, jotka koulutetaan ja varustetaan käyttöalueensa olosuhteiden mukaisiin taistelutehtäviin.
Ennakkovaroitus	Sotilastiedustelun ennalta antama varoitus sellaisesta tilanteen kehityksestä, joka voi vaarantaa Suomen turvallisuutta tai muodostaa uhkaa.
Erikoisjoukot	Monipuolisiin ja tavanomaisista sotilasoperaatioista poikkeaviin tehtäviin koulutettuja ja varustettuja joukkoja, jotka toimivat yleensä pienryhminä.
Huoltovarmuus	Kyky ylläpitää yhteiskunnan taloudellisia perustoimintoja väestön elinmahdollisuuksien, yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden sekä maanpuolustuksen materiaalien edellytysten turvaamiseksi vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
Ilmapuolustus	Ilmapuolustuksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden avulla valvotaan valtakunnan ilmatilaa ja sen lähialuetta, turvataan ilmatilan koskemattomuus, suojataan yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ilmahyökkäyksiltä, kulutetaan ilmoitse suuntautuvaa vihollista sekä torjutaan ilmoitse suuntautuva hyökkäys. Ilmapuolustukseen osallistuvat kaikki puolustushaarat, rajavartiolaitos ja siviiliviranomaiset.
Informaatiovaikuttaminen	Toimintaa, jonka tavoitteena on saada aikaan muutoksia informaatioympäristössä. Muutokset voivat ilmetä esimerkiksi järjestelmien toiminnassa, tiedon saatavuudessa tai henkilön käyttäytymisessä. Informaatio-operaatioissa käytettäviä keinoja ovat muun muassa elektroninen sodankäynti, kyberoperaatiot, psykologiset operaatiot ja kohteiden fyysinen tuhoaminen.
Kriisinsietokyky	Kyky ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa sekä valmius kohdata häiriöitä ja kriisejä sekä kyky palautua niistä.
Kyberpuolustus	Kyberturvallisuuden maanpuolustuksellinen osa-alue, joka muodostuu tiedustelun ja valvonnan, vaikuttamisen ja suojautumisen suorituskyvyistä.
Maalittamistuki	Maalittamistuen kautta priorisoidaan, käsketään ja toteutetaan vaikuttamisen edellyttämän tiedustelutiedon hankinta ja analysointi.

Käsite	Määritelmä
Maapuolustus	Maapuolustuksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden avulla suojataan yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeät toiminnot, valvotaan maa-alue ja hidastetaan ja kulutetaan sekä valituilla alueilla torjutaan ja lyödään maitse suuntautuvat hyökkäykset. Maapuolustukseen osallistuvat kaikki puolustushaarat, rajavartiolaitos ja siviiliviranomaiset.
Meripuolustus	Meripuolustuksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden avulla suojataan yhteiskunnan elintärkeät toiminnot merellä, valvotaan merialue, turvataan merialueen koskemattomuus ja meriyhteydet, kulutetaan vihollista merellä sekä torjutaan merialueelta tulevat hyökkäykset. Meripuolustukseen osallistuvat kaikki puolustushaarat, rajavartiolaitos ja merelliset siviiliviranomaiset.
Operatiiviset joukot	Koko valtakunnan alueella käytettäväksi tarkoitettuja sodan ajan joukkoja, jotka koulutetaan ja varustetaan soveltuviksi monipuolisiin ja vaativiin taistelutehtäviin eri toimintaolosuhteissa.
Paikallisjoukot	Sodan ajan joukkoja, joilla luodaan valtakunnallinen kattavuus valvomalla alueita, suojaamalla kohteita, perustamalla joukkoja ja tukemalla muita viranomaisia.
Puolustusjärjestelmä	Puolustusvoimien johtoportaista, joukoista ja järjestelmistä muodostuva kokonaisuus, joka jaetaan osajärjestelmiin. Osajärjestelmät sisältävät sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön, materiaalin ja käyttöperiaatteet.
Puolustuskyky	Suomen puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisella yhteistyöllä ja kansainvälisellä puolustusyhteistyöllä saavutettavista voimavaroista.
Puolustusyhteistyö	Puolustusyhteistyöllä tarkoitetaan kansainvälistä puolustuspoliittista ja sotilaallista yhteistyötä Suomen puolustuskyvyn tukemiseksi ja vahvistamiseksi.
Rajajoukot	Rajavartiolaitoksen virkamiehistä ja rajavartiolaitoksessa asevelvollisuuslain nojalla palvelemaan määrätystä tai vapaaehtoista asepalvelusta suorittavista henkilöistä koostuvia joukkoja. Rajajoukkoja tai niiden osia voidaan valtakunnan puolustusta tehostettaessa ja puolustusvalmiuden sitä vaatiessa liittää puolustusvoimiin.
Sotilaallinen suorituskyky	Suorituskyky muodostuu suunnitelmista, käyttö- ja toimintaperiaatteista, riittävästä ja osaavasta henkilöstöstä, tehtävään tarvittavasta materiaalista, toimintaan tarvittavasta infrastruktuurista sekä Puolustusvoimien omasta tai yhteiskunnan tarjoamista tukeutumismahdollisuuksista.

Käsite	Määritelmä
Täydennysjoukot	Puolustusvoimien joukkoja, joilla luodaan kyky vastata pitkittyneeseen kriisiin täydentämällä aiemmin perustettuja joukkoja.
Valmiusjoukot	<p>Nopeasti kehittyvien uhkien torjuntaan tarkoitettuja joukkoja, joihin kuuluvat uusina elementteinä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valmiuosastot, joita käytetään ensisijaisesti normaaliolojen vaativissa häiriötilanteissa. Voidaan käyttää myös sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin. - Valmiusyksiköt, joita käytetään ensisijaisesti sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin. Voidaan käyttää myös virka-aputehtäviin. - Välittömän valmiuden joukot, joilla luodaan pidäke sotilaallisen voiman käytölle Suomea vastaan. Mahdollistavat aktiivisten etupainosten operaatioiden toteuttamisen.
Yhteisoperaatio	Yhteisoperaatiossa vähintään kahden puolustushaaran operaatiot sovitetaan yhteen sotilaallisen tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisoperaatioita voidaan tukea puolustusvoimien vaikuttamisella ja yhteisillä suorituskyvyillä.